

ULKOASIAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 9/2012 vp

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus ETYJ:n parla- mentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2011

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 30 päivänä maaliskuuta 2012 lähettänyt ulkoasiainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomuksen ETYJ:n parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2011 (K 3/2012 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- kansanedustaja, puheenjohtaja Ilkka Kanerva ja sihteerit Gunilla Carlander, ETYJ:n parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö (Etyj) on edelleen tärkeä laajan poliittisen vuoropuhelun foorumi. Järjestön kehittyminen kohti turvallisuusyhteisöä edellyttäisi kuitenkin sen tavoitteiden ja sitoumusten tehokasta toimeenpanoa. Valiokunta toteaa, että kertomuksen perusteella Etyjin toimintaa uhkaa marginalisoituminen, ellei poliittista yksimielisyyttä keskeisten asioiden tuloksellisesta käsittelystä saavuteta. Valiokunta huomauttaa, että yhteistyön ja työnjaon tehostaminen EU:n ja Naton kanssa on välttämätöntä ottaen huomioon järjestöjen jäsenistön ja käsiteltyjen asioiden päällekkäisyyden ja keskinäisriippuvuuden.

Parlamentaarisen yleiskokouksen toiminta rajoittui vuonna 2011 sääntömääräisten kokousten ja vaalitarkkailun järjestämiseen. Toiminnan vähemmän syynä on kertomuksen mukaan yleis-

kokouksen budjettivarojen supistuminen sekä Etyjin poliittinen matalasuhdanne. Suomenkin kannalta keskeinen takaisku oli, että Astanassa joulukuussa 2010 pidetty Etyjin huippukokous ei saavuttanut tavoitteita, jotka oli asetettu Etyjin toiminnan ja roolin uudistamiselle. Valiokunta pitää myönteisenä, että Suomi on toiminnallaan pyrkinyt sekä hallitustasolla että yleiskokouksen ad hoc -työryhmässä (ed. Koskinen) edistämään vuoropuhelua ja ehdottanut uusia yhteistyömuotoja.

Yleiskokouksen istunnon pääteemana oli Etyjin tehokkuuden vahvistaminen — uusi alku Astanan huippukokouksen jälkeen. Välimeren alueen tilanne sekä arabikevät olivat perustellusti yleiskokouksen agendalla ottaen huomioon alueen maiden merkityksen Euroopan ja Suomen turvallisuuteen. Valiokunta pitää hyvänä, että Balkanin tilanteen käsittely jatkui Serbian ja Kroatian johdolla.

Etyjin vaalitarkkailun perustana ovat järjestön osallistujamaiden Kööpenhaminassa 1990 sekä Istanbulissa 1999 antamat sitoumukset kutsua Demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimisto (Odihr) tarkkailemaan vaaleja. Etyjin parlamentaarinen yleiskokous on vuodesta 1993 lähettänyt valtuuskuntia arvioimaan vaalien toimitusta. Parlamenttivaaleja tarkkailtiin kertomusvuonna Makedoniassa, Turkissa, Venäjällä ja Tunisiassa ja presidentinvaaleja Kazakstanissa ja Kirgisiassa. Todettakoon, että Odihr lähetti Suomeen arviointimission sekä eduskuntavaalien että presidentinvaalien alla, mutta arviointimissio ei nähnyt tarvetta lähettää Suomeen varsinaista vaalitarkkailuvaltuuskuntaa. Valiokunta pitää Etyjin vaalitarkkailua järjestön keskeisenä vahvuutena. Sen kehittäminen on edelleen ajankohtaista mm. tarkkailuraporteissa ilmenneiden puutteiden vuoksi. Seuranta tulisi tehostaa ja yleiskokouksen ja Odihrin välistä yhteistyötä vahvistaa tuloksellisuuden parantamiseksi.

Inhimillisen turvallisuuden, ihmisoikeuksien ja demokratian edistämisen tulisi ilmetä koko järjestön työssä aiempaa konkreettisemmin. Valiokunta pitää tärkeänä, että esimerkiksi Valko-Venäjän ihmisoikeus- ja demokratiatilanteen käsittelyä pyritäisiin kehittämään myös uusia toimintatapoja kartoittaen, jotta yhteistyö tuottaisi tuloksia.

Valiokunta pitää huolestuttavana, että tavanomaisia aseita koskevan sopimuksen (TAE-sopimus) toimeenpano on keskeytetty. Sopimuksella on tärkeä rooli Euroopan asevalvonnassa, ja valiokunta pitää tärkeänä, että ponnisteluja joko TAE-sopimuksen elvyttämiseen tai uusiin sopimusjärjestelyihin jatketaan.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella ulkoasiainvaliokunta ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi kannanoton,

että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2012

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Timo Soini /ps
jäsen. Jouni Backman /sd
Ilkka Kantola /sd
Saara Karhu /sd
Mari Kiviniemi /kesk
Johannes Koskinen /sd
Annika Lapintie /vas

Maria Lohela /ps
Petteri Orpo /kok
Tom Packalén /ps
Aila Paloniemi /kesk
Ben Zyskowitz /kok
vjäs. Timo Heinonen /kok
Seppo Kääriäinen /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Raili Lahnalampi.